
Hva er da et menneske?

*Foredrag ved Kirkemøtet 1998, 9. november
ved biskop Gunnar Stålsett*

Arbeidet med dette foredraget begynte omkring Bots- og bededag og ble avsluttet omkring Allehelgensdag. Det er i spenningen mellom bot for fortiden og håp om en ny framtid, at Den norske kirke må møte sitt ansvar for menneskeverd og menneskerett. Også når Gud taler til oss om vår kirkes forhold til medmennesker i vårt samfunn og i verdenssamfunnet i vår tid, gjelder det bibelske kall: I dag, om du hører Guds stemme så forherd ikke ditt hjerte.

«Hva er da et menneske?» Spørsmålet i Salme 8 i Det gamle testamente er menneskehetens evige tema. Det er et av de viktigste spørsmål i vår tid. Spørsmålet må holdes levende i hver ny generasjon. Og vi må alle på nytt og på nytt gi svar for vårt eget liv. Ansikt til ansikt med oss selv og vår samtid må vi kunne svare når spørsmålet møter oss: Hva er mennesket verdt? Hva er meningen med livet? Svaret avgjør hva slags samfunn vi vil være, hva slags kirke vi vil være, og hvilken verden vi vil forme.

Et bibelsk menneskesyn for vår tid?

I Bibelen uttrykkes menneskets egenart og verdi ved å ta veien om Gud: «Herre vår Gud, hvor herlig ditt navn er over hele jorden, du som har utbredt din prakt på himmelen.»... «Når jeg ser din himmel, et verk av dine fingre, månen og stjernene som du har satt der, hva er da et menneske, siden du kommer det i hu, et menneskebarn siden du tar deg av det? Svaret lyder som en fanfare: «Du gjorde det lite ringere enn Gud og kronet det med ære og herlighet.»

Kan det finnes et sterkere og vakrere uttrykk for det enkelte menneskes verdi enn at Guds storhet gjenspeiles i mennesket, og at mennesket gjenspeiler Guds ære og herlighet? Det helt grunnleggende i det kristne menneskesyn er at vi bekjenner troen på Gud som den allmektige himmelens og jordens skaper. Og vi drister oss til å si med Luther: Jeg tror at Gud har skapt meg og alle andre skapninger. Dette er det ovenfra perspektiv som reiser opp oss selv og våre medmennesker. Dette er det nedenfra perspektiv som gjør alvor av det å være menneske. Dette er Guds perspektiv på mennesket. Det skulle også være menneskets perspektiv på Gud.

I vår kristne tro fastholder vi at i skaperverket har mennesket en spesiell rang og et spesielt ansvar. Det kommer til uttrykk i ordene om at Gud skapte mennesket i sitt bilde. Denne gudbilledlighet er ikke avhengig av hvor godt mennesket fungerer, hvor rikt det er utrustet med intelligens og skjønnhet, hvor nyttig det er i samfunnet. Det er mennesket, rett og slett, i all dets mangfoldighet i skaperverket som bærer Guds ekthets-stempel på sitt hjerte og sin panne. Intet menneskes ansikt er vansiret for Gud. Intet menneskes hjerte er tapt for Guds nåde.

Som mennesker er vi fellesskapt. Vi er skapt av den treenige Gud til fellesskap med Gud, med våre medmennesker og med skaperverket. Vi er skapt som enkelt individer, men vi tilhører en

menneskehet, og ett fellesskap som forplikter oss til samhørighet, solidaritet og medmenneskelighet. Det må bety at verken den ekstreme individualisme som preger vår tid, eller en identitets- og ansvarsutslettende kollektivism, - når det bare er samfunnet som teller - kommer til rette med det kristne menneskesyn.

Ett menneskebilde, som vi begynner å se konturene av i vår tid, er det ekstremt selvopptatte, det narsisistiske menneske, det menneske som er blitt sitt eget livs mål i alle ting. For dette menneske - som truer med å bli det nye århundres ideal for så mange - er fellesskapets goder bare en jaktmark som kan utnyttes og utplyndres for eget velvære. Drivkraften er egen fornøyelse, egen rikdom og eget forbruk. Dette selvnyttende menneske former seg foran eget speil og går til grunne i sitt eget bilde. Dette er det uttømte menneske, preget av kynismens mangel på livsfølelse, og uten ansvar for fellesskapet. Fyll livet for en død i tomhet.

Det virkelig nye menneske - også for et nytt årtusen - er han som ble kalt Menneskesønnen, Gud selv som ble menneske. En større anerkjennelse av vårt menneskeverd kan vel ikke tenkes, enn at Skaperen identifiserer seg helt og fullt med det skapte - ikke som en kunstner med sitt kunstverk, men som person med person, som Skaper med skaper. Dette er inkarnasjonens store mysterium: Gud skapte mennesket i sitt bilde; så kom han selv i dette bilde.

Gud selv kom til oss for å bekrefte mennesket som sin skapning helt inn i den dypeste lidelse, angst og avmakt, helt inn i døden. Jesus som sann Gud og sant menneske, hans død på korset til vår frelse og hans oppstandelse for vår frihet, det er i sum den kristne tros mysterium. «Vi forkynner det som ikke oppkom i noe menneskes hjerte», som Paulus sier, - og slett ikke i noen menneskers tanke. Korset er Guds dårskap - Guds reservasjonsløse identifikasjon med det menneske Gud selv har skapt. Oppstandelsen er livets, gledens og håpets eksplosjon i vår verden.

Det kristne menneskesyn preges av troen på Den Hellige Ånd. Det er bare til mennesket at Gud gir Den Hellige Ånds gave, selv om han holder hele skapelsen opp med sin livspust. Derfor skal Guds ord forkynnes til fornyelse og nytt liv. Derfor skal dåpsvannet få flyte fritt i vårt folk og fellesskapet i vin og brød feires til syndstilgivelse og styrke på veien. Det er menneskesynet det dreier seg om - skapelsens realitet og nyskapelsens mulighet.

En slik trinitarisk teologi begrunner i seg selv ikke menneskeverdet, men den bekrefter det. Bibelens menneskesyn bekrefter menneskets verd og begrunner menneskets hellighet. I dette perspektiv vil en kristen måtte si: Å tro på Gud er å tro på mennesket.

Men også syndefallstemaet i Bibelen sier noe avgjørende om menneskets verdi, fordi det reiser spørsmålet om menneskets ansvar for Guds ansikt. Etterat Kain har slått ihjel sin bror Abel, er det Gud selv som spør: Hvor er din bror? Og på det unnvikende svar: «Er jeg min brors vokter?», lyder det fra Gud: «Din brors blod roper til meg fra jorden.»

I Shakespeares skuespill, som nå går på Nationaltheateret i Oslo, roper Hamlet ut sin mørke fortvilelse i et gjentatt: «Hva er et menneske!». Ved teppefall er svaret: ondskap, svik, drap og død. Og vi forlater teatersalen i taus ettertanke: Det er ikke bare «noe råttent i Danmark» som Hamlet sier, det er noe råttent i verden. Å være eller ikke være - menneske i denne verden - det er spørsmålet også i dag. Svaret bestemmer vår livsfølelse.

Må også kirken gjøre bot?

Jeg begynte min forberedelse til kirkemøtet rundt Bots- og bededag. Om kirken vil være sannferdig, kan den bare reflektere over sin egen historie når det gjelder menneskeverd og menneskerettigheter i bots- og bededagsbønnens ord eller tone: «Vi bekjenner at vi lever i en verden der mennesker glemmer deg og vender seg bort fra hverandre. Vår tid er ond, og vi bærer selv ondskaper i vårt hjerte...»

Kirkens kollektive syndsbejennelse må være konkret og aktuell. Den må dreie seg både om vår individuelle personlige synd og om hvorledes vi opptrer som kirke og som samfunn i handling og ord. Igjen kan bededagsliturgien gi oss de ord vi leter etter: «Du har satt oss til å forvalte ditt skaperverk og dele sine gaver med hverandre. Men vi har vært dårlige forvaltere og brukt din eiendom som om den var vår...vi har ofte tålt uretten i verden.... derfor er vi medskyldige når mennesker lider nød i vår tid, og når liv og menneskeverd blir krenket....»

Også kirkens splittelse kaller på oppgjør og omvendelse: «Vi har krenket den enhet du har gitt oss i Kristus. Stridslyst og egenkjærlighet har fått rom mellom oss. Derfor er vi skyldige når mange vender seg bort fra din nåde og mister troen...»

Når vi som kirke og som enkeltmennesker, som bekjenner troen på Kristus, for alvor tar inn over oss botsdagens erkjennelse, så må vi også i dag, i dette Kirkemøte si: «Vi er ikke verdige til å være dine barn, men vi ber deg: Tilgi oss for Jesu skyld. Ta ikke din Ånd fra oss, men gi oss enda en nådetid. Vend oss om til deg, Herre, og skap i oss det nye livet, så vi kan elske deg og tjene vår neste...»

Denne bønningen, som vi for to uker siden har bedt i alle gudstjenester i vår kirke, reflekterer at menneskeverd ikke bare krenkes i samfunnet, men også i kirken. Når kirken skal tale om menneskeverd må den derfor først tale til seg selv, før den med troverdighet kan tale til verden. Derfor kan vi heller ikke i dette Kirkemøte løfte fram temaet om menneskeverd og menneskerettigheter, uten at vi er villige til å bli konfrontert med hva vi som Den norske kirke har gjort mot de svake i vårt samfunn.

Når vi skal gå inn i dette tema, må vi ikke la oss fange av et «vi-og-de» språk, som lett kan tilsløre at de som kirken står til ansvar for i vårt samfunn ikke er «de andre» i betydningen, de som er utenfor. Vi må hele tiden minne hverandre om at vi i stor grad snakker om kirkens indre liv, om kirkens egne, når vi kalles til ansvar for de utstøtte i samfunnet - de som vi selv har vært med å støte ut, de som vi har definert på sidelinjen, som små og ubetydelige. Blant disse finnes mange som Jesus omtaler som «disse mine minste små som tror på meg», og som er hans bilde i verden, (Matteus 25). Vi har foraktet dem som mennesker og vi har tenkt smått om deres tro, enda vi er døpt med den samme dåp og sammen innlemmet i Kristi legeme.

Det er ikke til å undres over at det blant disse finnes mange som har forlatt et aktivt liv i kirken. Mange har gitt opp troen fordi de møtte kulde eller likegyldighet hver gang de i sin fortvilelse ropte om hjelp, og når de forsøkte å bli sett og hørt. Men de fleste er forblitt i kirken, og mange, mange av dem venter på at porten skal åpne seg for deres tro.

Er vi i stand til å merke den lengsel som finnes hos så mange som er definert som «utafor», som «kirkefremmede»? Mange av disse har merket stemplet, og latt seg forme av det. Men har vi ikke alle merket hvordan disse trobærere i blant oss, som ofte møter oss så uventet i vår hverdag,- hvordan de i sitt hjerte bæres av en skjør tro på Gud, hvordan de preges av en ordløs retning i sin lengsel etter himmel over sitt liv. De folder sine hender og ber en enkel barnlig bønn, og vet, selv om de ikke sier det til noen, at Gud bryr seg. Jesus er en venn. Det er kanskje disse som fremfor noen lengter etter en varm vind i kirken. Og de har fått med seg, på sitt vis, at Den hellige Ånds pust aldri kommer som kalde gufs.

Ansvar for ødelagte liv?

Pedagogen Edvard Befring stilte nylig et spørsmål som har uroet meg i arbeidet med dette foredraget: Hvem har gitt skolesystemet rett til å ødelegge livet for så mange unge mennesker? Våger vi det samme spørsmål: Hvem har gitt kirken rett til å ødelegge livet for så mange?

Vår neste møter oss både som enkeltmennesker og som grupper under mange navn: samene, taterne, tyskerbarna, voldsofre, funksjonshemmede, asylsøkere og flyktninger, de fremmede i blant oss. Også i vårt velferdssamfunn er det grunn til å spørre etter hvor det er blitt av menneskeverdet når vi opplever på nært hold situasjonen til noen av de som må leve sitt liv i institusjoner - gamle, langtidssyke og mennesker med psykiske lidelser eller funksjonshemmede. Det er i deres dypeste nød og fortvilelse at vi kan se, høre, eller kanskje bare ane, at de spør: Hvorfor kan dere la meg ha det slik, jeg er jo et menneske?

Skal vi bare vende oss bort i avmakt og akseptere at medmenneskelighet for disse svake grupper i samfunnet må ha trange kår, at de bare kan få rom på gangen i vårt ellers så romslige hus?

Nei, alle disse livssituasjoner utfordrer oss til å vise den medmenneskelighet som Jesus har gitt oss som vårt forbilde. Alle reiser de spørsmål om menneskeverd og menneskettigheter. Alle har de på sin måte rett til å vente at samfunnet skal se dem og være i stand til å bekrefte deres menneskeverd fullt og helt. Og om samfunnet ikke gjør det, kan kirken ikke tie. Dette er en av de største diakonale utfordringer til vår kirke i vårt velferdssamfunn i dag.

Det er en trøst at menneskeverd ikke er noe som noen gir til andre, heller ikke noe kirken gir til verden. Menneskeverd er der før vår refleksjon over den. Og ingen kan ta menneskeverdet fra noen. Vi kan bare overse det og krenke det. Men det vi ikke kan unngå å se og erfare, er at livet selv påberoper seg Guds stempel - klarest i den dypeste avgrunn og det mest fornedrende øyeblikk.

Forlat oss vår skyld

Den norske kirke har bedt samene som folkegruppe om tilgivelse for århundrer med undertrykkelse der kirke og skole sto sentralt. Vi vil i dette kirkemøte bli utfordret til å be taterne om tilgivelse for den trakassering som har vært utført mot dem.

Vi kan være uenig om detaljer, vi kan forsøke å forklare at det som har skjedd må tolkes i lys av hvordan samfunnet den gang fungerte overfor «fremmede». Men konfrontert med den

omfattende dokumentasjon og de mange vitnesbyrd fra mennesker som selv har opplevd trakasseringen på kroppen, kommer vi ikke forbi at kirken på mange vis, direkte og indirekte, har vært et redskap for etnisk rensning mot taterne i Norge.

Den norske kirke kan ikke fraskrive seg ansvaret for «Norsk misjon blant hjemløse». Selv om det var en selvstendig og frittstående organisasjon var den tett sammenvevet med kirken, og ble støttet gjennom ofringer i menighetene og ledet av prester.

Det er et rystende møte med vår nære fortid som vi i dag må ta inn over oss - altfor sent vil mange si. Men aldri er verre. Vi har godt dokumenterte beretninger om hvorledes barn ble tatt fra sine foreldre, og hvordan de bevisst ble frarøvet sin familieidentitet. Vi hører og leser hjerteskjærende beretninger om hvordan kvinner ble utsatt for tvangssterilisering. Vi vet at sinnsykestemplet ble brukt på lettvinnt måte for at samfunnet kunne kvitte seg med brysomme personer blant de reisende. I kirkens og misjonens navn ble det gjennomført tvangsarbeidsliknende tiltak. Det gjaldt å forandre en hel folkegruppes kultur og identitet.

Hva har dette med kirken å gjøre? Vi kan ikke komme forbi at kirken er medansvarlig både ved det den har gjort og ved det den har latt være ugjort. Den deltok aktivt i overgrepene og forholdt seg passiv til protestene. Prester spilte en viktig rolle som samfunnets eksekutør av en umenneskelig politikk, slik også en kristelig organisasjon under mange navn gjorde det. Den «landevei til undergang» som taterne idag er istand til å fortelle om, har kors som veimerker. Ansikt til ansikt med taterne må vi derfor idag erkjenne at vi som kirke bærer på en skyld og en skam som vi ikke kan leve videre med.

Taterne, de reisende, romanifolket - vil leve videre på tross av sin historie fordi de er et stolt folk og et folk som elsker livet og tror på fremtiden. Men vi kan som kirke ikke lenger tie om vår skyld. La oss gjøre opp. La oss også sammen med deres egne organisasjoner finne konkrete uttrykk for den oppreisning de har krav på. De sier selv at de trenger ressurser for å gjenvinne den historie som ble tatt i fra dem, og for å fastholde sin indentitet, sin kultur og sitt språk. En aksjon i alle menigheter i Den norske kirke for å reise det beløp som trenges, ville være et godt uttrykk for at vi som kirke tar vårt ansvar på alvor. Men fremfor alt: La vår unskyldning være betingelsesløs. Forlat oss vår skyld!

Kirken og dens homofile - nytt liv i dialogen?

Noen vil kanskje være redd for å vandre denne forsoningens vei. Først samene, så taterne. Frykter vi den dag da Den norske kirke må be sine homofile om tilgivelse?

La oss i dette Kirkemøte - i det minste - bekrefte at vi mener det på alvor når bispemøtet og kirkemøtet har villet at samtalen om kirken og dens homofile skal fortsette i menighetene. Det er dessverre en kjennsgjerning at den dialogprosess som ble lansert for å vise at kirken er villig til å lytte og lære, at kirken våger å være underveis, at denne prosess mange steder er blitt ført på en slik måte at det bare har skapt større avstand, større mismot og skarpere motsetninger.

Er det ikke noe fundamentalt galt med oss når et så sentralt menneskelig spørsmål ikke kan drøftes på en konstruktiv måte i menighetene? Det må kjennes som et nederlag for hele kirken når dialog virker truende.

Jeg vil derfor utfordre Kirkerådet til å se nøye på hva som kan gjøres annerledes slik at dialogen kan bli en positiv og god opplevelse for alle. Jeg har tro på at på grasrota i menighetene er det større vilje til å lytte til hverandre, enn det som synes å ha preget de få slike møter som hittil har funnet sted. Kirkerådet bør derfor i løpet av 1999 organisere en konsultasjon for å se hva som kan gjøres for å gjenvinne troverdigheten i forslaget om dialog i menighetene om kirken og dens homofile.

Kvinnens plass i kirken?

Og hva med det kristne menneskesyn og kvinnens plass i kirken? Kan det overhodet fortsatt diskuteres? Vi er jo alle skapt i det samme bilde og døpt med den samme dåp. Likevel, spørsmålet har stått på kirkens dagsorden i det meste av dette århundre, og det er spesielt aktuelt når vi i år markerer slutten på Det økumeniske kvinne-tiåret, og samtidig kan feire 40-års jubileet for Norske kvinnelige teologers forening.

Den norske kirke har fått kvinnelige prester og kvinnelig biskop. Det har vært til velsignelse for kirken. Og det har demonstrert at et kristent menneskesyn også kan slå igjennom til tross for tunge kirkelige tradisjoner. Men erfaringer fra noen av de siste bispevalg gir grunn til å spørre hvor dypt det stikker, eller hvor høyt det rekker, når det gjelder kvinnens reelle adgang til alle embeter og tjenester i vår kirke.

Heldigvis er det slik at vi har fått et Kirkemøte der alle - kvinner og menn, unge sammen med eldre - fra alle arbeidslag og organisasjoner i kirken, kan være med og bestemme i alle saker, også i lærespørsmål i Den norske kirke. Men det kan ikke ta fra oss det felles ansvar for at kvinner fortsatt i organisasjoner innenfor vår kirke, ikke tilkjennes den samme rett eller får del i det samme ansvar. Også her er det nødvendig med en åpen dialog i vår kirke.

Forsoning tar tid

Vi har noe å lære fra søsterkirker rundt om i verden. Så sent som i vår opplevde jeg en hvit prest i Nambia be en svart prest om tilgivelse på vegne av sitt kirkesamfunn for at den kirken han tilhørte hadde støttet apartheid som god kristen teologi, og forat kirken bare stilltiende hadde akseptert at nå var det slutt på apartheid. Denne presten som deltok på et forsoningsmøte, kjente at det ikke gikk lenger å late som om alt var som det skulle være. Med gråt omfavnet han sin svarte bror og ba om tilgivelse på vegne av sin kirke - etter generasjoners synd i støtte av apartheid, - og åtte år etter at det politiske samfunn hadde brakt forsoning mellom svart og hvit. Fordommer sitter dypt. Forsoning tar tid. Fordommer lever sitt eget liv. Forsoning må arbeides fram og bes fram. Men vi kommer ikke forbi forsoning om vi vil være kirke.

Ansvar for natur og miljø

Det kristne menneskesyn ser mennesket som ansvarlig ikke bare i forhold til Gud og medmennesker, men også til skaperverket. Hva er et menneske, hvis det ikke forstår sitt ansvar for natur og miljø? Det er et spørsmål som tidligere kirkemøter og bispemøter har uttalt seg om. Og det er et tema som mange av de unge i kirken er brennende opptatt av. Men det haster.

Vi trenger lokale og globale nettverk som står på skapeverkets side. Vi lever i en tid hvor jorden selv roper til sin Skaper i smerte under vold og tilintetgjørelse. Vi lever i en tid der ikke bare ekkoet fra generasjoners lidelser før oss når oss mellom fjellene. Vi aner nye generasjoners undring og sorg over en utplyndret og utpint jord. Vår forbrukskultur fører oss mot artenes utryddelse, og vi er alle med på ferden. Hva er et menneske, om ikke en god forvalter av Guds gode skaperverk? Hva er fornektelse av Gud, om ikke forakt for skaperverket? Hva du sår skal du høste - vi høster uten å så.

Verden trenger en ny mobilisering av lokale og globale nettverk som bærer omsorg for Guds jord. Det er en av vår tids største utfordringer til alle som tror på en Gud som har gitt oss ansvar for skaperverket. Her det rom for ungt initiativ, for ny tenkning og ny teknologi.

To jubileer for menneskeverd

Sammen med kirker over hele verden, av alle kristne konfesjoner, feirer vi i år Kirkenes Verdensråds 50 års jubileum. De viktigste impulser for vår kirke i arbeidet for menneskerettighetene har vi hentet nettopp fra dette økumeniske fellesskap. Det er ingen tilfeldighet at KV's jubileum faller sammen med feiringen av 50 års jubileet for Verdens Menneskerettighetserklæring. Begge er født gjennom de smerter og den lidelse som mennesker i vårt århundre har påført hverandre i to verdenskriger. Begge er uttrykk for et ønske og en bønn om at mennesket, livet og håpet må seire over dødskreftene i verden.

Menneskerettighetserklæringen, som er det ypperste verdenssamfunnet har frembrakt i vårt århundre til vern om menneskets verd og menneskets rett, slår fast at det eksisterer et grunnleggende fellesskap mellom alle mennesker: «Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter...» (Artikkel 1) I forordet slås det fast at «anerkjennelsen av menneskeverd og like og umistelige rettigheter for alle medlemmer av menneskeslekten er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden.» Dette er en erkjennelse som de fleste av verdens nasjoner har sluttet seg til, og som vi er moralsk ansvarlig for å overholde i vårt samfunnssystem og lovgivning.

Den økumeniske bevegelse tilfører visjonen om en menneskehet en ny dimensjon, ved at troen på en Gud som skaper, livgiver og frelser, utmyntes i et kall til kristen enhet, og til arbeid for misjon, evangelisering, diakoni, fred og forsoning.

Det er med takknemlighet at vi i dag kan minnes at også vår kirke sto sentralt i utformingen av Verdenserklæringen om menneskerettighetene og ved dannelsen av Kirkenes Verdensråd. Biskop Eivind Berggrav spilte en framtrødende rolle i dette arbeide utfra en overbevisning om at verdens enhet og kirkens enhet hører sentralt til kristen tro og bekjennelse. Vi trenger dette troens fellesskap også foran nye utfordringer i et nytt årtusen. Vi trenger det i arbeidet for å fastholde et kristent menneskesyn i det globale samfunn.

Kampen for menneskerettighetene er både en teologisk, kirkelig kamp, og en politisk, samfunnsmessig kamp. Arenaene dekker hverandre, metodene er forskjellige, men mennesket er det samme. Derfor er adressaten for kirkens arbeide med menneskerettighetene i første rekke de mange som opplever sine rettigheter krenket. Men i kampen for menneskeverd og menneskerett må kirken også henvende seg til offentlige myndigheter. Sammen må kirke og

samfunn hos oss, utfra et kristent og humanistisk menneskesyn, arbeide for å få gjennomslag i det internasjonale samfunn for grunnleggende menneskerettigheter.

Kirkens Nødhjelp samler de fleste kristne trossamfunn i Norge til innsats «Sammen for en rettferdig verden». Det betyr at vi står sammen for forsoning og fred, sammen for å lindre nød etter storm og katastrofer, sammen for å løfte opp menneskets verdighet og bane vei for menneskets rettigheter. Menigheter og enkeltpersoner i vårt land har et handlingsalternativ for medmenneskelighet som vi må gjøre enda tydeligere.

Ny lov om menneskerettighetene

Det var en gledens dag da Den norske regjering nylig den la fram for Stortinget forslag til «Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett». Hensikten med denne menneskerettighetsloven er omsider å inkorporere i norsk lov de forpliktelser Norge har påtatt seg ved å undertegne internasjonale konvensjoner om menneskerettighetene.

Ved siden av å uttrykke takk til Regjeringen for å ha lagt fram et så omfattende forslag, bør Kirkemøtet oppfordre Stortinget til å vedta lovforslaget så snart som mulig. Om ikke dette vil kunne skje til menneskerettighetsjubileet den 10 desember, vil det faktisk at Stortinget nå arbeider med et konkret lovforslag i seg selv være en viktig markering av en klarere forpliktelse i vårt eget land og i det internasjonale samfunn.

Selv om lovforslaget markerer et stort skritt framover for Norge, i rettslig forpliktelse på de internasjonale konvensjoner som gjelder sivile, sosiale og kulturelle rettigheter, gjenstår viktig arbeid for inkorporering i norsk lov av de såkalte særkonvensjoner, som Barnekonvensjonen, Konvensjonen mot kvinnediskriminering, Rasismekonvensjonen og Urbefolkningskonvensjonen..

Den norske kirke bør i sitt arbeid for menneskerettighetene stille seg bak et forslag om å at det tas inn i Grunnloven en slags «omnibus» bestemmelse, slik at undertegning av en internasjonal konvensjon, automatisk blir norsk lov.

I det følgende vil jeg berøre noen helt konkrete menneskerettighetsspørsmål som etter min oppfatning krever et aktivt og tydelig engasjement fra Den norske kirke i vårt samfunn i dag. Disse spørsmål har det til felles at de nettopp angår Den norske kirke som trossamfunn i vår forpliktelse på et kristent menneskesyn.

Religionsfrihet

Det første gjelder spørsmålet om religionsfrihet som er uløselig knyttet til svaret på hva et menneske er.

I august ble det i Oslo holdt en internasjonal konferanse om religions- og livssynsfrihet. Sluttklæringen, den såkalte Oslo-erklæringen om religions- og livssynsfrihet, forpliktet deltakerne til å etablere en internasjonal koalisjon for å fremme religionsfrihet. Dette skal bl.a. skje ved å støtte implementeringen av de grunnleggende FN-konvensjoner (artikkel 18 i FN's menneskerettighetserklæring samt artikkel 18 i FN-konvensjonen om sivile og politiske

rettigheter og FN's erklæring av 1981 om avskaffelse av alle former for intoleranse og diskriminering på grunnlag av religion eller tro).

Denne konferansen samlet deltakere fra hele verden og fra alle store religioner. Det er grunn til å glede seg over at bak konferansen sto et samarbeidsråd av religionssamfunn i Norge sammen med Human-Etisk Forbund. Dette ville vært utenkelig for bare få år siden.

Jeg skal her ikke gjenta den kronglete vei fra 1814 til i dag når det gjelder religionsfrihet i Norge, bare minne om at dette ikke er en historie som Den norske kirke har grunn til å være stolt over. Verken i forhold til andre kristne trossamfunn, til andre religioner, eller til andre ikke-religiøse livssyn, har Den norske kirke vært preget av toleranse. Vi har oppført oss som alle andre «flertallskirker» og dominerende religioner rundt omkring i verden.

Noen av oss har opplevd søsterkirkers trange kår, der de er minoriteter i forhold til andre religioner i Asia, eller i forhold til den katolske kirke i Latin Amerika, eller i land dominert av den ortodokse kirke. Det er slike erfaringer som har gjort meg opptatt av at vi ikke må gjøre mot andre her hjemme det vi ikke vil skal gjøres mot våre søsterkirker i andre deler av verden.

Helt konkret dreier religionsfrihetsspørsmålet seg om hvordan et samfunn møter minoritetenes rett til å oppdra sine barn i egen tro og livssyn. Her må Den norske kirke våge å tenke prinsipielt og nytt og gjøre felles sak med andre tros- og livssynssamfunn. Religionsfrihet blir et av det neste århundres viktigste temaer.

Barmhjertighetsdrap

Et annet av de viktige temaer som er direkte knyttet til vårt syn på mennesket er spørsmålet om å legalisere barmhjertighetsdrap, aktiv dødshjelp, eller eutanasi. Det er vel ingenting som i samme grad stiller menneskesynet i kirke og samfunn på prøve som nettopp dette spørsmål.

Aktiv dødshjelp er et tema som aktualiserer dype menneskelige følelser og reiser problemer på mange plan. Grensen mellom liv og død er ikke lenger tydelig. Det finnes et livets grenseland hvor dødsprosessen kan forlenges med medisinsk hjelp. Og det finnes et smertens grenseland der nestekjærligheten settes på sin ytterste prøve. Her møtes to prinsipper: rett og barmhjertighet. I dette grenseland må vi forsøke å komme tilrette både med menneskets lidelse, menneskets verd og menneskets hellighet. I lys av et kristent syn på mennesket, må vi bare si at i dette spørsmål handler det om forskjellen på Skaperen og det skapte.

Men vi tror også at Skaperen og det skapte står sammen i lidelsen. Når smerten ikke lenger kan lindres, når døden er den sikre utgang gjennom et helvete av lidelser, stilles medmenneskelighet og nestekjærlighet på sin ytterste prøve. Det er i dette, fortvilelsens rom, kirken med ydmykhet må fastholde at det finnes en grense vi ikke kan overskride. Vi kan gå hit, og ikke lenger. Siden må vi bare dele lidelse og lindre smerte så godt det lar seg gjøre.

Eutanasi er et tema som bare kan drøftes med lav stemme, med ydmykhet overfor de umulige valg. Kirken må dele legenes og sykepleieres dilemma, og kirken må ta på alvor pårørendes oppriktighet når de sier at nestekjærlighet og respekt krever av dem at de må gi hjelp til å sette en stopper for det liv som ikke lenger kan leves. Det er ikke lett å stå i lidelsens rom med et enkelt bud: Du skal ikke slå ihjel. Det er i Jobs bok, som fremfor noen er lidelsens bok, at vi

finner ordene: Herren ga, Herren tok. Herrens navn være lovet! Heller ikke det er ord som alle kan finne trygghet og trøst i. Ordene utfordrer for mange troen på en kjærlig Gud.

Kirkens klare nei til eutanasi forplikter til støtte for større innsats for å gjøre lidelsene til å holde ut inntil døden. Legene, som tydeligvis hos oss, i et overveldende flertall fortsatt står på det samme standpunkt som kirken når det gjelder eutanasi, må vite at de og alt pleiepersonale, har støtte i sin vanskelige hverdag.

Bispemøtet har tidligere i høst med sin uttalelse mot eutanasi, gitt sin klare etiske veiledning til det norske folk. Kirkemøtet bør følge den opp, ikke bare med en uttalelse, men med en vilje til en aktiv strategi forat livets grense kan bevare sin ukrenkelighet i en verden der alt er mulig. Aktiv livshjelp må være mer enn et hendig slagord.

Jeg kjenner meg trygg på, og glad for, at det norske samfunn - et stort flertall av våre politikere, det profesjonelle medisinske personale og vårt rettsvesen, - ikke ønsker en utvikling som den som har funnet sted i Nederland, der syke og svake mennesker etterhvert har fått grunn til å frykte aktiv dødshjelp som et alternativ til den naturlige død. Det finnes heller ikke på dette område en klar grense mellom det aktive og det overaktive, det velmenende og det beregnende.

Vårt samfunn må ha råd til et troverdig alternativ, en livspleie som tar i bruk alle medisinske midler for å lindre smerter, men som ikke hindrer menneskets - vår egen - naturlige død.

* * *

Jeg begynte mine forberedelser med bots- og bededags stemningen i mit sinn. Jeg kjente behovet for et skriftemål for hele Den norske kirke, et kall til omvendelse fra hva vi har gjort av synd mot Gud og vår neste. Og jeg ble båret av bededagsteksten hos Jesaias: «Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! Den ugudelige skal forlate sin vei og ugjeringsmannen oppgi sine tanker og vende om til Herre, så vil han vise barmhjertighet, til vår Gud, for han vil gjerne tilgi.» Jes. 55. 6-7

Jeg avslutter fordraget i klangen fra Allehelgensdag, Så sier Herren: Ingen skal høre mer om vold i ditt land, om herjing og ødeleggelse innenfor dine grenser. Du skal kalle dine murer Frelse og dine porter Lovsang» Jes. 60. 18. Og med Åpenbaringsbokens løfter om en ny himmel og en ny jord... Se jeg gjør alle ting nye!

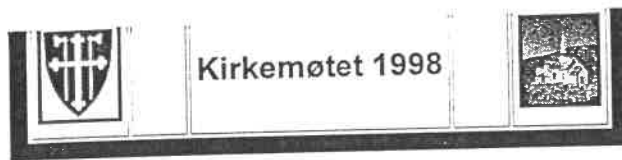
For mange år siden kom jeg til et aldershjem nordpå et sted. På veien opp mot huset så jeg to skikkelser på trappa. Da vi kom nærmere hørte jeg den minste, en vever ung jente rope: Å, jeg ble så glad da jeg så du kom. Da jeg kom nærmere så jeg at hun ikke hadde øyne, bare en glatt hud der øynene skulle vært. Men hennes ansikt lyste imot meg da hun rakte ut armene mot meg og sa jeg må få gi deg godkjekan - en klem.

Enda med sjokket i kroppen gikk jeg inn til de gamle som satt og ventet på oppbyggelsen ved reisepredikanten. Men oppbyggelsen var det Camilla som ga meg.- Camilla vil synge for deg,

sa bestyrerinna. Glad satte den vevre jenta seg ved kaffebordet, flyttet varsomt på noen kopper, beveget hendene over duken som var det et piano, nynet sakte.. nei ikke den. Nynet igjen. Nå vet jeg hva jeg vil synge! Med klokkeklar stemme sang hun: «En gang mine øyne skal se kongen i hans prakt». Og mens hun sang lyste hennes bleke ansikt i mot meg, og jeg opplevde det som et gjenskinn av Herrens egen velsignelse, når Gud selv lar sitt ansikt lyse over oss.

Det er i dette lys av den nye skapelse som allerede viser sin virkelighet i vår hverdag, at den kristne kirke på en spesiell måte kan være håpsbærer i verden. Menneskelivets hellighet og ukrenkelighet står fast. Det er ikke slik at dette perspektiv fører til flukt fra verden. Det er snarere slik at dette perspektiv gir håp og utholdenhet i kamp - midt i verden, på livets side. I dette mysterium aner vi svaret på spørsmålet: Hva er da et menneske? Det er den lidende Kristus evangelisten peker på som vårt håp, når han sier: Se det menneske!

MKR-sak 2/99 - i)2



Arbeid med menneskerettar i Den norske kyrkja

Komitemerknader og Kyrkjemøtets vedtak

Sak KM 12/98: ARBEID MED MENNESKERETTAR I DEN NORSKE KYRKJA

Sjå eige vedtak om ov

MKR

de/taterane

INNSTILLING FRÅ KOMI

Saksutgreiing

Dei ulike saksdokumenta som vart sende ut før Kyrkjemøtet er nytta av Komité F i utarbeiding av dette dokumentet. Vi har valt å forsterke nokre av dei utfordringane som er gjevne, i all hovudsak frå dei internasjonale økumeniske organa. Ei sak krev ei særleg tydeleggjering, og er difor teken ut i eit eige dokument (12.10). Dessutan er det bygd på bakgrunnsdokumenta, plenumsdebatten og innspel frå andre komitear. Formidlinga av dokumentet i ettertid, både til grupper innanfor og utanfor kyrkja, har vore avgjerande for den forma dokumentet har fått.

KVA ER DÅ EIT MENNESKE ?

Arbeid med menneskerettar i Den norske kyrkja

I. INNLEIING

10. desember i år er det 50 år sidan Verdserklæringa om menneskerettane vart vedteken. Denne erklæringa som er det fremste av det verdssamfunnet har framskaffa i vårt århundre til vern om menneskeverdet og menneskerettane, slår fast at det eksisterer ein grunnleggjande fellesskap mellom alle menneske: «Alle menneske er fødte frie og med same menneskeverd og menneskerettar» (art.1). Ei slik forståing representerer eit radikalt brot med tidlegare tenking om menneska, basert på rang.

Saman med kyrkjer over heile verda, av alle konfesjonar, feirar vi i år også 50 års jubileum for Verdskyrkjerådet. Det er ikkje tilfeldig at desse jubilea fell saman i tid. Begge er fødte gjennom dei smerter og den lidning som menneske i vårt århundre har påført kvarandre i to verdskrigar. Begge er uttrykk for eit ynskje og ei bøn om at menneskelivet og vona må sigre.

Kyrkjemøtet vert ikkje bede om å ta stilling til nokon ny menneskerettsstrategi for Den norske kyrkja. Arbeid for menneskeverd og menneskerettar er i dag i mange kyrkjelydar og på det sentralkyrkjelege plan ein integrert del av verksemda i kyrkja. Likevel må vi

stadig understreke samanhengen mellom evangeliet og kampen for menneskerettane lokalt og internasjonalt. Målet er at Kyrkjemøtet forsterkar, tydeleggjer og aktualiserer menneskerettane si utfordring til kyrkjelydene, bispedøma og dei sentralkyrkjelege organa inn i eit nytt årtusen.

Korkje saksframlegget eller bakgrunnsnotatet til Kyrkjemøtet gjer fullt ut greie for breidda i menneskerettsarbeidet i Den norske kyrkja slik det har vakse fram og utfalda seg dei siste 20-25 åra. Kristne er også aktive i arbeidet for menneskerettar i mange organisasjonar utanfor Den norske kyrkja. Gjennom forkynning vart det også skapt auka medvit. I venskapssamarbeid mellom norske kyrkjelydar og hardt prøvde kyrkjer i Aust og Sør, står også menneskerettane sentralt. Den norske kyrkja støttar årleg over 60 organisasjonar gjennom Det norske menneskerettsfondet. Mellomkyrkjeleg råd og Kirkens Nødhjelp gjev i tillegg støtte til arbeid med menneskerettar hos systerkyrkjene våre. Og når vi no går mot eit nytt årtusen, der også misjonsengasjementet treng fornying, kan menneskerettane også gje inspirasjon til dette arbeidet.

II. TEOLOGISK GRUNNLAG FOR KAMPEN FOR MENNESKERETTANE

Vi må vedgå at kyrkja sitt tilhøve til det som i dag vert uttrykt gjennom menneskerettskonvensjonane på ingen måte har vore uproblematisk opp igjennom historia. Kyrkja kan heller ikkje gjere hevd på noka form for eksklusivt eigarskap eller opphavsrett til desse rettane. ()

() Når vi i år kan syne takksemd over det som vi har oppnådd dei siste femti åra, er det viktig å understreke at dei universelle menneskerettane ikkje er knytt til ei bestemt kulturell, idéhistorisk eller religiøs ramme. Ikkje minst er det viktig å tone ned ein vestleg triumfalisme knytt til menneskerettsideala. Ingen må ta monopol på grunnlaget for menneskerettane. Berre slik kan dei bli det dei er tenkt å vere: Menneskeleg felleseigedom.

Dermed er det ikkje sagt at refleksjon over eit kristent teologisk grunnlag for kampen for menneskerettane er uvesentleg. I den kristne trua finst eit fundament for dette arbeidet, samstundes som Bibelen gjev motivasjon og inspirasjon. Som kristne i verda hentar vi kraft frå våre kristne kjelder og førebilete; vi ser identiteten og oppgåva her på jorda forankra i vitnemålet om Guds frelsesverk i Kristus.

Ein slik refleksjon er ikkje berre interessant i ein kyrkjeleg kontekst. Tvert om vil ei nytolking og vidareutvikling av dei ideala som er uttrykte i menneskerettskonvensjonane, gjorde i lys av ein kristen tradisjon, vere eit vesentleg bidrag, også langt utanfor kyrkjene.

Ein teologisk refleksjon over arbeidet for menneskerettane, kan uttrykkjast med utgangspunkt i trua på den treeinige Gud:

Menneska er skapte i Guds bilete. Det gjev kvart menneske ein verdi som er der før vår refleksjon over dette. Slik sett kan ingen ta menneskeverdet frå eit menneske, men berre oversjå det eller krenkje det. Samtidig er det sentralt at menneska er skapte av Gud til fellesskap. Eit slikt fellesskap gjeld alle, utan omsyn til eiga deltaking og bidrag. Slik den treeinige Gud er fellesskap og inviterer til fellesskap, slik er også menneska avhengige av fellesskapet med andre menneske. Menneskerettane kan i kristen tyding sjåast som eit historisk og politisk uttrykk for intensjonen om å verne om det likeverdet som er gjeve alle menneske.

Dette fellesskapssynet vert utfordra i møtet med sjølvopptekne menneske som er blitt sitt eige mål i alle ting. Fellesskapets goder er berre ei jaktmark som kan utbytast og utplyndrast for eige velvære. For mange er eiga nyting, rikdom og forbruk det sentrale. Dette er det kyniske menneske, som manglar kjensle for medmenneske og ansvar for

fellesskapet.

Det verkeleg nye menneske for eit nytt årtusen er han som vert kalla Menneskesonen, Gud sjølv som vart menneske. Ei større stadfesting av mennesket kan ikkje tenkjast enn at Skaparen heilt og fullt identifiserer seg med det skapte - ikkje som kunstnaren med sitt kunstverk, men som person med person, som Skapar med skapar. Dette er inkarnasjonens store mysterium: Gud skapte mennesket i sitt bilete, og så kom han sjølv i dette biletet.

Dermed ligg det i kjernen av den kristne trua ei uendeleg oppvurdering av det menneskelege. Det menneskelege kan, slik vi sannar det i Kristus, romme Gud sjølv. Inkarnasjonen grunnjev eit utrøyteleg kristent engasjement for rettane til alle menneske.

Vår deltaking i kampen for menneskerettane er viktigast for dei som har det svakaste rettslege vernet, liksom vår forkynning alltid vil tale til dei som treng evangeliet om sitt store verd aller mest. Jesu møte med menneske som andre ynskjer å halde utanfor samfunnet, er ei utfordring for oss å praktisere. Like utfordrande er det å leve i pakt med hans store tenarideal, som bryt radikalt med vanlege oppfatningar om rang og makt (Mark 10, 43-45; Joh 13, 12-16).

Det som hende på krossen er også eit kraftfullt symbol for verdet til alle som har vorte krenka. Når Gud sjølv i Kristus syner sin kjærleik gjennom å fornedre seg til ein pinefull og skamfull død på krossen, er dette også eit uttrykk for at Gud lyfter opp dei såra og krenka. Eit bibelsk uttrykk for dette finst i Sæleropa i Matt 5. Gud sigrar over synda og vondskapen, stiller seg på sida til dei som er undertrykte, og stadfester deira verde.

Den Heilage Ande er Guds nærvær i historia. Midt i vår menneskelege veikskap kjem Gud oss i møte med sin Ande. I arbeidet med menneskerettar kan også dette gje ny kraft og ny inspirasjon. Den Heilage Ande ber også i seg ei framtid som den kristne vona strekkjer seg mot; ei gjenreising for heile Guds skapning (Rom 8, 18-27).

III. MENNESKERETTANE I EI GLOBALISERT VERD

Det auka fokus vi nå ser på menneskerettane, representerer på mange måtar eit teikn på håp. Trua på at menneskerettane kan byggje einskap på tvers av skilnader og splittingar vert stadig stadfesta. Trass i ulikt menneskesyn og samfunnssyn kan menneskrettstenking skape ei felles referanseramme for kva som er eit godt, rettferdig og menneskeverdige liv, og dermed byggje bru mellom røymsler og verdisett.

Mykje står att for å kunne bruka menneskerettane som grunnlag for felles haldning mellom ulike interessegrupper og samarbeid mellom land. Ikkje minst er det framleis mykje som er ulikt i synet på tilhøvet mellom individuelle og kollektive rettar. Landa har ulik vektlegging på dei sivile og politiske rettane på den eine sida og dei sosiale, økonomiske og kulturelle rettane på den andre sida. Ofte vil også rettar for ei gruppe stå i konflikt med rettar for ei anna gruppe.

For kyrkja er det difor sær viktig å identifisere kva som er det spesifikke kristne bidrag i kampen for menneskerettane. Kyrkjemøtet vil hevda at kyrkja har eit ansvar for å

* formidle sitt bidrag til ei felles forankring av verdiar for menneskerettane. Dette dokumentet vil grunnje at det kristne grunnsynet er det beste vi som kristne kan byggje på for å fremja menneskerettane, samtidig som vi kan innsjå at det og finst andre grunngevingar som og skaper dette engasjementet. Vi treng både meir kunnskap om og meir respekt for desse tradisjonane.

* vere pådrivar og korrektiv overfor styresmaktene. Saman med den internasjonale kyrkjefellesskapen har Den norske kyrkja teke på seg

oppgåva å skape medvit om menneskerettane hos styresmaktene og samstundes halde desse ansvarlege for at menneskerettane verkeleg vert fremja.

* tydeleg definere sin ståstad på dei svakaste si side.

Kyrkja har vern om rettane til dei svakaste som eit grunnleggjande sikte ut frå trua på at Gud har valt seg ut dei fattige og marginaliserte i denne verda. Det er ikkje minst i situasjonar der menneskerettar står i konflikt med kvarandre at kyrkja vil lyfte fram menneskerettane til dei svakaste og mest sårbare.

* arbeide med sitt eige høve til dei som tenkjer annleis.

Sjølv om menneskerettane primært handlar om staten sitt ansvar, retter dei og søkjelyset på mekanismar, haldningar og ein praksis hos oss som marginaliserer andre og krenkjer menneskeverdet deira. Når vi som kyrkje skal tale om menneskeverd, må vi fyrst tale til oss sjølve. Kyrkja treng sjølv korrektiv og sjølverkjenning, og har ei særleg oppgåve når det gjeld vern av dei som tenkjer annleis og dei som er framande blant oss. Trygging av retten til å vere kyrkje må til dømes og tyde eit engasjement for å møte andre med respekt og tryggje deira tru- og livssynsfridom.

* arbeide med tilhøve til natur og økologi i eit rettsperspektiv.

Perspektivet for menneskerettane kan ikkje berre omfatte det nære, men må utvidast i tid og rom. Fordi nokre ressursar og tolegrensar er endelege, må ein vurdere konsekvensen av handlingar og val i høve til retten til livsutfolding for menneske og artar som lever marginalt, i dag og for dei komande generasjonar.

Kampen for menneskerettane er såleis både ein teologisk, politisk og kyrkjeleg kamp. Arenaene dekkjer kvarandre, metodane er ulike, men mennesket er det same.

IV. MENNESKERETTAR - ETISKE OG POLITISKE UTFORDRINGAR

Menneskerettane set grenser for statleg maktutøving. Når menneskerettane i kjølvatnet av dei grusomme hendingane etter Den andre verdskrigen fekk ei internasjonal erklæring, varsla dette ei ny tid, der verdssamfunnet vart gjeve ansvar for tilhøvet for borgarane i den einskilde staten. Menneskerettane vart med andre ord ein del av folkeretten.

Folkeretten har tradisjonelt regulert tilhøva mellom stater. Prinsippet om ikkje-innblanding i dei indre tilhøva i statane, kan fråvikast dersom overgrepa mot sivilbefolkninga er omfattande. Særleg gjeld dette dersom overgrepa også er eit trugsmål mot fred og tryggleik utanfor landets grenser. Alt for ofte har vi sett konsekvensane av at det internasjonale samfunnet passivt har observert dei overgrepa som har skjedd, eller late urett halde fram.

Statane har ansvar for å respektere, sikre og fremje menneskerettane. Det er statane som står ansvarlege for internasjonale overvaksingsorgan. Desse ser etter oppfølginga av dei ulike konvensjonane som byggjer på Verdserklæringa om menneskerettane. Ein konvensjon er eit folkerettsleg instrument som nasjonalforsamlinga har vedteke å slutte seg til, og på internasjonalt nivå finst i dag seks viktige konvensjonar som Sameinte Nasjonar har vedteke:

* Internasjonal konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering fra 1966

* Internasjonal konvensjon om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner fra 1979

* Konvensjon mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff fra 1984

* Konvensjon om barnets rettigheter fra 1989

I tillegg vil Kyrkjemøtet lyfte fram ILO-konvensjon 169 fra 1989 om Urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater.

Komiteen ser at menneskerettstenkinga er i stadig utvikling, og meiner at det i dei konvensjonane som i dag finst, er store manglar. Til dømes er dei funksjonshemma ikkje nemnde i nokon av konvensjonane før Barnekonvensjonen kom i 1989. Ein eigen konvensjon om dei funksjonshemma sine menneskerettar, ville skape eit høgare medvit.

I pakt med Den norske kyrkja si grunnhaldning er det naturleg å gje støtte til arbeidet for at funksjonshemma skal få eit sterkare menneskerettsleg vern gjennom ein eigen konvensjon. Samtidig er det viktig å bruke dei eksisterande ordningane meir effektivt. Ei utvikling i retning av større integrering mellom dei ulike menneskerettane, og ei større vekt på det tydelege diskrimineringsforbodet, er i seg sjølv eit viktig steg i rett retning.

Mellomkyrkjeleg råd har - saman med ei rad andre organisasjonar - i lang tid etterlyst inkorporering av internasjonale menneskerettskonvensjonar i norsk lov. Nær alle statar som er med i Europarådet har teke Den europeiske konvensjonen om vern av rettार og grunnleggjande fridomar direkte inn i eige lovverk. Det er difor med glede Kyrkjemøtet konstaterer at regjeringa har fremja «Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett» som no endeleg ligg til handsaming i Stortinget. Komiteen seier seg glad for at ei lenge etterlengta lov no er fremja, og vil oppfordre Stortinget til å vedta lovforslaget så raskt som mogleg.

Lovforslaget markerer eit stort steg framover for Noreg i rettsleg forplikting på dei internasjonale menneskerettskonvensjonane. Likevel står det framleis att å inkorporere dei såkalle særkonvensjonane som Barnekonvensjonen, Konvensjonen mot kvinnediskriminering, Rasismekonvensjonen, Torturkonvensjonen og Urfolkskonvensjonen i norsk lov.

Komiteen vil tilrå at Mellomkyrkjeleg råd stiller seg bak eit arbeid med å førebu ein prinsipp-paragraf i Grunnlova som inneber at internasjonale konvensjonar om menneskerettar som Noreg er bunden av, blir ein del av norsk lov.

V. NÅR MAKTA TALAR OG IKKJE RETTEN

Vald og drap på uskulldige er eit overgrep mot den mest grunnleggjande retten av alle, retten til liv. Ikkje berre i andre delar av verda, men også i Noreg ser vi ei valdeleggjering av samfunnet. Mange forklarar vald med ynsket om å oppnå økonomisk vinning. Nokre meiner at det er dei som ikkje har lært å nytte andre middel som lettast tyr til vald. Andre hevdar at det er ein del av den menneskelege natur å ynskje å herske over andre. Mangel på tilhøyring og opplevd mening, saman med svak tillit til at konfliktar kan løysast gjennom dialog og samhandling, ser i alle fall ut til å vere sentralt. Der menneske ikkje gjev kvarandre respekt og tillit, er det ikkje lenger råd for plikter og rettार å skape sosiale kontrakter og samhald.

Vald er ofte noko ein vert opplærd til. I mange familiar føregår det overgrep, både fysisk, psykisk og seksuelt. Når nokon på denne måten krenkjer liv, er dette ein urett som kyrkja gjennom sjelesorg, rådgjeving og diakoni må arbeide med.

Den norske kyrkja har i lang tid arbeid for å auke medvitet om livsrett og menneskeverd frå unnfanging og til naturlig død. Dette engasjementet må halde fram, i kyrkja og på det politiske planet. Samtidig må abort sjåast i samanheng med problemområde som genteknologi og eutanasi. () Komiteen ynskjer at Kyrkjemøtet ber styresmaktene og kyrkjelydane intensivere sitt haldningsskapande arbeid med sikte på å redusere talet på abortar i Noreg.

Den norske kyrkja må langt meir aktivt søkje å ivareta interessene til dei som er ekstra sårbare for overgrep frå andre. Barn er mellom dei som er mest utsette og som ikkje har sterkt nok rettsleg vern. Vi ser også at dei gamle blant oss kan få redusert livskvalitet ved at dei opplever seg forlatne eller vert utsette for innblanding i heim eller privatliv.

Vi ser i dag ein sterk auke av blind vald. Ofte ligg det djupe årsaker til frustrasjon og aggresjon bak slike handlingar. Forsøk på nattopne kyrkjer i store byar har vore eit tiltak for å søkje å redusere denne valden og skape eit fredeleg rom i eit brutalt bybilete. Ved sida av aktivt oppsøkjande verksemd i utsette miljø, saman med andre organisasjonar, kan kyrkja i visse byar og tettstader aktivt bidra til å hindre at denne valdeleggjeringa grip om seg. Knytt til ungdomsvalden finst gjerne rusmiddel, pengekrav og ein kamp om «territorier». Løysingane ligg også i det å tilby nok spenning i eit liv som av mange opplevest som kjedeleg. Her har dei kristne ungdomsorganisasjonane ei stor utfordring.

Komiteen konstaterer at det i vår kyrkje er arbeidd lite for å reflektere kring kva som kan vere ein robust teologi mot vald. Arbeidet i Verds kyrkjerådet gjennom Programmet for å kjempe mot vald (Program to Overcome Violence) er derfor svært viktig. Ei rekkje av systerkyrkjene våre lever i ein svært pressa situasjon, der t.d. sosialt arbeid mot vald blir oppfatta politisk. Dei som vel å ta del i dette arbeidet, veit at dei gjer det med ein risiko for å bli fordrivne eller drepne. Desse lidingane må vi tore å ta inn over oss.

Kyrkjene blir gjennom sitt sosiale arbeid konfronterte med konsekvensane av fri flyt av handvåpen og ei valdeleggjering av samfunnet. Av og til er det også viktig å gå inn i politiske prosessar, slik Kirkens Nødhjelp har gjort gjennom si deltaking i det norske initiativet for å avgrense sal av handvåpen, kalt NISAT (Norwegian Initiative on Small Arms Transfer). I dette initiativet er kyrkjene blant dei som kjempar hardast for å gjere tilgangen på handvåpen meir avgrensa. I Noreg er dette problemet langt mindre enn i andre land, men det er ingen tvil om at dei som vil, lett får tak i dei fleste slags våpen.

Den hemntanken som ligg til grunn for dødsstraffordninga i alle land der ho vert praktisert, er med å redusere respekten for menneskeverdet. Den kyrkjelege avvisninga av dødsstraff står fast

VI. KORLEIS KAN VI SIKRE RELIGIONSFRIDOMEN?

Å leve i eit internasjonalt kyrkjefellesskap der nokre lever i overflod og andre må kjempe for å overleve, er ei stor utfordring for oss alle. Også møtet med menneske som på grunn av si tru blir trakasserte, diskriminerte og som i mange tilfelle ottast for sitt eige liv, krev handling. Difor er religionsfridom, slik han er uttrykt i artikkel 18 i Verdserklæringa om menneskerettane så sentral for kyrkjene. Som kristne må vi vere budde på å forsvare religionsfridomen, også for dei som ikkje deler trua vår.

I møte med andre religionar har Den norske kyrkja framleis ein lang veg att for å sikre ei utøving av alle menneske sin rett til religionsfridom og kulturelle rettar generelt. Å balansere mellom ynsket om å spreie evangeliet og å syne toleranse for dei som vil tru og handle på andre måtar, har aldri vore enkelt. Mange urfolk har lært oss at dei ikkje ynskjer at vi skal definere for dei kva som er «rett» religionsutøving.

Grunnleggjande sett er det likevel ei plikt å reagere på religionsutøving som krenkjer menneskerettane til andre. Vi treng auka kunnskap om kva som er religion, kva som er tradisjon og kva som er menneskelege ugjerningar. Likevel må vi halde fast på at ein ikkje skal nytte religionsfridomen til å utøve vald mot andre.

Ei viktig presisering av menneskerettane står i artikkel 29 i Verdserklæringa om menneskerettane. Ein skal sikre rettane og fridomen til andre når ein sjølv utøver sine eigne rettar. Ikkje minst i høve til religionsfridom er dette heilt sentralt. Vi ser ein tiltakande religiøs ekstremisme i mange område av verda, noko som klart rammar kvinner hardast. Medan kvinnene er offer, er det mennene som er ideologiske leiarar og samstundes aktive utøvarar av vald. Bispemøtet etterlyste i sak 3/98 meir initiativ frå styresmaktene, særleg i muslimske land, for å sikre religionsfridomen for alle. Her har særleg religiøse minoritetar eit svakt rettsvern.

Historia syner mange døme på at religion har vorte brukt til å tvinga andre i kne eller

utøve vald mot andre. Slik vi no ser det, fører mange skam over evangeliet spesielt og religionane generelt ved ei slik framferd. Ekstremismen oppstår når ulikskapen mellom sosiale, etniske eller religiøse grupper blir konstruert til å vere så stor at det ikkje lenger er mogleg for visse grupper å leve saman.

Komiteen har merka seg Oslokonferansen om tru- og livssynsfridom som vart arrangert i august i år av Samarbeidsrådet for tru- og livssynsorganisasjonar. Den norske kyrkja er med i dette samarbeidsorganet gjennom Mellomkyrkjeleg råd. Osloerklæringa som vart vedteken fordømte overgrep i religionens namn, og la såleis grunnlaget for å etablere ein koalisjon på tvers av religionar og livssynssamfunn for å styrke arbeidet med religionsfridom. Det trengst ei auka indre sjølvransaking innan alle religionar og livssyn for at våre nasjonar i større grad vil respektere trufridomen, noko som er ein føresetnad for fred mellom folkegrupper og nasjonar i tida som kjem.

Religionsfridom har vore meir diskutert i Noreg dei seinare åra. Debatten om statskyrkjeordninga og det nye faget «Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap» er dei kanskje viktigaste forklaringane på eit slikt auka medvit. Debatten om statskyrkja blir følgd opp gjennom Kyrkje-stat-kommisjonen som Kyrkjerådet har utpeika.

KRL-faget i Grunnskulen er også stilt overfor store utfordringar. Foreldra sin rett til å velje kva religion borna deira skal undervisast i, er understreka i fleire av konvensjonane. Denne foreldreretten må også balanserast mot viktige samfunnsomsyn. Vi må i denne saka gje oss tid til å lytte både til representantar for minoritetane, til dei lærarane som no skal formidle faget, og til elevane som skal forstå og bruke faget.

KYRKJEMØTET SITT VEDTAK:

Kyrkjemøtet understrekar at menneskerettane er udelelege, og at ein ikkje kan sjå dei einskilde menneskerettane isolert. Vidare er menneskerettane universelle, og gjeld for alle menneske på alle stader til alle tider. Verdserklæringa frå 1948 er grunnleggjande. I kyrkjelydane våre har arbeid med heilskapen av menneskerettane ei sterk forankring. Likevel har Kyrkjemøtet valt å lyfte fram nokre utfordringar som særleg møter oss:

1. Kyrkjemøtet er glade for det arbeidet som er gjort i Den norske kyrkja for å grunnkje eit kristent menneskerettsengasjement, og ynskjer at kyrkjelydane får auka innsikt i og gjer seg meir nytte av dette arbeidet. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet leggje til rette for dette.

2. Kyrkjemøtet vil uttrykke takk til regjeringa for at forslaget til «Lov om styrking av menneskerettighetens stilling i norsk rett» no er ferdig og er lagt fram for Stortinget. Kyrkjemøtet oppmodar Stortinget til å vedta forslaget snarast råd. Samstundes vil Kyrkjemøtet minne om at det står att eit viktig arbeid med å førebu også inkorporeringa av særkonvensjonane i norsk lov:

* Internasjonal konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering fra 1966
 * Internasjonal konvensjon om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner fra 1979

* Konvensjon mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff fra 1984

* Konvensjon om barnets rettigheter fra 1989

I tillegg vil Kyrkjemøtet lyfte fram ILO-konvensjon 169 fra 1989 om Urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater.

Kyrkjemøtet ynskjer dessutan at Noreg kjem med framlegg i Dei Sameinte Nasjonar for å få ein eigen konvensjon om funksjonshemma sine rettar.

Kyrkjemøtet stiller seg bak ideen om at det vert sett i gang eit arbeid med å førebu ein prinsipp-paragraf i Grunnlova som inneber at internasjonale konvensjonar om menneskerettar som Noreg er bunden av, blir ein del av norsk lov.

3. Kyrkjemøtet ser med uro på at bruk av vald breier seg meir og meir i det norske samfunnet og ber om at arbeid mot vald, særleg mot svake grupper, blir gjeven prioritet i kyrkjeleg arbeid. Dette må gjerne sjåast i samanheng med det arbeidet Verdskyrkjerådet gjer innanfor «Program for å kjempe mot vald». Kyrkja må arbeide med dei prosessar som ligg bak den aukande valden i samfunnet og særleg verne menneskerettane til barn, eldre og menneske med funksjonshemmingar og psykiske lidningar. Kyrkjemøtet meiner at all offentleg politikk overfor desse gruppene må ha som siktemål å styrke deira menneskerettsvern.

4. Spørsmålet om menneskeverdet ved livets slutt er til debatt i kyrkje og samfunn. Dette har og skjerpa spørsmålet om vernet av det ufødde liv i lovgjeving og praksis. I denne samanheng vil Kyrkjemøtet stadfeste det engasjementet kyrkja har hatt gjennom mange år for vern om ufødd liv.

Kyrkjemøtet meiner at den nye medisinske og genteknologiske utviklinga på dette feltet saman med abortpraksis etter gjeldande lov, gjer det naudsynt med ei ny gjennomtenking i kyrkje og samfunn, for å sikre at menneskeverdet skal bli teke vare på som heilag og ukrenkeleg.

Kyrkjerådet vert bede om å førebu ei sak for Kyrkjemøtet, der desse spørsmåla blir utgreidde. Arbeidet må vere så grundig og breidt at det kunne danne grunnlag for å gå til regjering og Storting og be om lovendring, og for å fremje nye haldningsskapande tiltak.

5. Kyrkjemøtet ber om at Mellomkyrkjeleg råd i samarbeid med Kyrkjerådet søker å følgje opp tilrådingane frå Oslokonferansen om religions- og livssynsfridom innanfor ramma av deltaking i Oslokoalisjonen. Dette skjer i tett samarbeid med norske styresmakter og relevante trussamfunn og internasjonale organisasjonar. Arbeidet med å motverke framandfrykt og skape meir sannferdige bilete av andre religionar i Noreg må styrkjast i kyrkjelydane og i samfunnet. Retten til å halde på kulturelle særdrag må også Den norske kyrkja bidra til å sikre.

[Aktuelle saker] [Kirkestatistikk] [Organer] [Stillinger] [Organisasjoner] [Virksomheten]
 [Troslæren] [Historien] [Kirkeåret] [Lover] [Økonomi] [Sami] [English] [Bok &
 heftebestilling] [Kirkens hjemmeside]

Den norske kirkes adresse på nettet: <http://www.kirken.no>

MKR-Sak 2/99-t)3

KYRKJEMØTET SITT VEDTAK:

1. Kyrkjemøtet i Den norske kyrkja 1998 har motteke rapport frå ein dialog som har gått over lang tid mellom dei reisande / taterane og Mellomkyrkjeleg råd for Den norske kyrkja. Vi har møtt representantar for dette folket, og lytta til meiningane og røynslene deira. Vi er takksame for dialogen som har funne stad. Vi har lært mykje om eigne overgrep i vårt land og ser at vi er medskuldige i forsøk på å fjerne dei som folk.

Barn blei tekne frå foreldre, kvinner blei tvangssteriliserte, sinnssjukestempelet blei feilaktig nytta for at samfunnet kunne kvitte seg med «brysame» personar, og det vart brukt tvangsarbeidsliknande tiltak. Det galdt å endre kultur og identitet til eit heilt folk. Vårt folk ber ei skam vi ikkje kan gå vidare med.

Difor seier vi i dag på kyrkja sine vegner: Forlat oss vår skuld!

Votering: Vedtatt med 43 stemmer.

2. Kyrkjemøtet vil be biskopane sende eit brev til alle kyrkjelydar om denne saka. Vi ynskjer at brevet inneheld informasjon om det som har skjedd, og gjer dette til tema Menneskerettssøndagen 1999, andre søndag i advent. Vi gjer framlegg om

a) eit kyrkjeoffer til det arbeidet taterfolket sine organisasjonar gjer for å ta vare på eigen kultur og identitet.

b) at Kyrkjerådet/Nemnd for gudstenestliv formulerer liturgiske ledd som gjev kyrkjelyden høve til å gjere bot og be om tilgjeving for felles skuld.

Votering: Einstemmig.

3. Kyrkjemøtet vil peike på at styresmaktene har eit særleg ansvar for å gje dei reisande / taterane oppreisning, som einskildindivid og som folk. Kyrkjemøtet ber om at dette arbeidet blir gjeve prioritet, av både Storting og regjering.

Votering: Einstemmig.

4. Forsoning tek tid, og dialogen må halde fram.

Kyrkjemøtet ber om at Mellomkyrkjeleg råd på vegner av Den norske kyrkja fører samtalene vidare og klargjer korleis kyrkja kan medverka til forsoning i folket og støtte til dei reisande / taterane si sak overfor styresmaktene.

Votering: Einstemmig.

Sak KM 11/98: FELLES TIDSPUNKT FOR PÅSKEFEIRING

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 11.1 Saksutgreiing

INNSTILLING FRÅ KOMITE A:

Saksutgreiing

I 1997 fekk Mellomkyrkjeleg råd i Den norske kyrkja eit spørsmål frå Kyrkjeverdsrådet om å ta stilling til ei utgreiing om felles måte å rekna ut tidspunkt for påskefeiring i kyrkjene på. Bakgrunnen er at måten for å rekna ut datoen for påskefeiringa i aust- og vestkyrkjene er ulike.

Usemjå om tidspunktet for påskefeiring er eit negativt vitnesbyrd for verda. Kyrkjene er samstemmige om at dersom det er mogeleg å einast om datoen for påskefeiring, så vil det kunna ha ein stor signalverknad, både til kyrkjene og til verda.

Nokre gonger vil tidspunktet for påskefeiringa falla saman ut frå begge kalendrane si utrekning. Dette vil vere tilfelle i år 2001.

Det er utgreiinga frå konsultasjonen i Aleppo, Syria, 5.-10. mars 1997 «Towards a Common Date for Easter» som ligg til grunn for initiativet som Den norske kyrkja skal ta stilling til. I Aleppodokumentet blir det lagt vekt på kor viktig eit felles tidspunkt for påskefeiring er ut frå teologiske grunnar. Påskebodskapen er den sentrale bodskapen i trua vår. Trua på Kristi oppstode er det største teiknet på einskap og forsoning som gjeld heile skaparverket. Påskehendinga var utgangspunktet for at dei kristne tok til å feire kvar 1. dag i veka for å markere trua på oppstoda. Dette er grunnen til at det er viktig å bli samde om eit felles tidspunkt.

Bakgrunnen: Usemjå omkring tidspunktet for påskefeiringa har vore til stades sidan det andre hundreåret etter Kristus. Det uklære rundt tidspunktet for Jesu død og oppstode ligg alt grunnlagt i forskjellen mellom synoptikarane og Johannesevangeliet. Konsilet i Nikea 325 avgjorde derfor at påske/passa skulle feirast på den søndagen som følgjer den første fullmånen etter vårjamdøgn. Vårjamdøgn blei tidfesta (ikkje utrekna nytt frå år til år) i forhold til den julianske kalenderen. Omkring det 6. hundreåret hadde utrekningane som baserte seg på alexandrinsk astronomi og vitskap fått universalt gjennomslag. Men i det 16. hundreåret blei diskrepansen mellom denne reknemåten og dei faktiske astronomiske data tydeleg. Dette gav støyten til innføringa av den gregorianske kalenderen i vestkyrkjene gjennom pave Gregor XIII i 1582, medan austkyrkjene heldt fast ved den julianske kalenderen. Viktig er det i denne samanhengen at ein held fast at differensen i fastsetjinga av tidspunktet har kalendariske, og ikkje teologiske årsaker. Det springande punktet er at verken den gregorianske eller den julianske kalenderen er heilt nøyaktige i forhold til dei astronomiske data, begge divergerer. Den julianske divergerer for augneblinken med 13 dagar, medan den gregorianske ikkje divergerer i nemnande grad no, men vil gjere det i liten grad om nokre år. Ved møtet i Aleppo heldt ein fast ved avgjerdene frå Nikeakonsilet som

avgjerande utgangspunkt for fastsetjing av påsketidspunktet. Ei slik vektlegging av Nikeakonsilets avgjerder gjer det mogeleg at også dei ortodokse kyrkjene vil kunne opne seg for ei tilslutning til den løysinga som er foreslått. Utgangspunktet i den oldkyrkjelege tradisjonen er eit viktig og nødvendig trekk i arbeidet for ei einsarta fastsetjing av påsketidspunktet.

Først i vårt hundreår har ein begynt å ta fatt i problemstillinga for alvor: Som eit ledd i det økumeniske arbeidet for einskap og eit felles vitnesbyrd for verda har ein også begynt å drøfte korleis ein kunne kome fram til eit felles tidspunkt for påskefeiring. Når kyrkjene ikkje feirar den største kristne høgtida samstundes, så gir det signal om ei splitta kyrkje som gjer skade i forhold til oppdraget hennar i verda, å nå ut med evangeliet.

Dette er ei felles sak for alle kristne, men det blir endå meir brennbart i dei områda der mange små forskjellige kristne kyrkjer lever side om side, som i **Midtausten**. Det er derfor spesielt viktig for desse små kristne kyrkjene, som lever side om side som minoritetskyrkjer, å komme fram til ei semje omkring tidspunktet for påskefeiringa. Middle East Council of Churches (MECC) og Kyrkjeverdsrådet har samarbeidd om dette prosjektet.

Initiativet til arbeidet for ei etablering av eit felles tidspunkt for påske kom i utgangspunktet frå dei ortodokse kyrkjene, som også har forskjellig praksis seg imellom. Også den katolske kyrkja har vore interessert i arbeidet etter 2. Vaticanum. Sidan 1965 har Kyrkjeverdsrådet teke opp problemstillinga ved fleire høve. Gjennom to konsultasjonar i 1994 og 1997 har ein freista å komme fram til ei løysing som er tilfredsstillande for alle partar.

Tilrådingane til kyrkjene er

1) å halde fast ved Nikeavedtaket, nemleg at påskedag skal falle på første søndag etter første fullmåne etter vårjamdøgn. Her legg ein også vekt på at ei slik tidfesting på grunnlag av astronomiske utrekningar svarer til den kosmiske dimensjonen for Guds openberring og er derfor meir adekvat enn ein fast dato.

2) Etter førebilete av vedtaka i Nikea 325 rår ein til at vårjamdøgn heretter blir rekna ut reint astronomisk med dei mest eksakte vitskaplege midlane som finst. Her blir vekta lagd på forpliktinga på "Nikeaånden" som har stor verdi, ikkje minst for dei ortodokse.

3) Sant astronomisk vårjamdøgn bør fastsetjast i forhold til den meridianen Jerusalem ligg på, fordi Jerusalem er staden for Jesu død og oppstode. Dette er eit viktig trekk ved argumentasjonen i Aleppodokumentet: Påsketidspunktet blir rekna ut uavhengig av nokon kalender, men ut frå den staden som er sentral i forhold til påskehendingsane. Det er ikkje ein "kalender" som er rett, men ein astronomisk reknemåte i forhold til ein stad.

Konsultasjonen gjer merksam på at ei forandring av påsketidspunktet ikkje berre har samband med praktiske og teologiske refleksjonar, men har også store kjenslemessige konsekvensar for dei involverte, ikkje minst for minoritetskyrkjene i Midtausten og Aust Europa, der lojaliteten til den "gamle kalenderen" har stått sentralt. Overfor dei er det viktig å peike på at det ikkje er ein kalender, men ein reknemåte som er mest adekvat, uavhengig av kalenderen.

Etter desse tilrådingane kan aust- og vestkyrkjene halde fast på respektive den julianske og den gregorianske kalenderen utan forandringar, fordi påsketidspunktet blir utrekna uavhengig av nokon kalender. Følgjene er likevel mykje større for den austlege kyrkja enn for den

vestlege kyrkja. For den vestlege kyrkja, d.v.s. også for Den norske kyrkja, tyder den nye reknemåten ingen forskjell i forhold til dagens praksis unnateke i år 2019, då påskedag vil bli forskuva frå 21. april til 24. mars, medan det for austkyrkjene vil medføre større forandringar i forhold til tidlegare måte å rekna ut på.

Likevel kan innføringa av den nye reknemåten vere ei påminning for oss at Den norske kyrkja står i den same tradisjonen som kyrkjene i heile verda, at vi vedkjenner oss den same truvedkjenninga og at vi er kalla til eit felles vitnesbyrd på Jesu død og oppstode.

Argumentasjonen i dokumentet frå Aleppo kan seiast å vere svært overbevisande og kan, dersom han får gjennomslag i kyrkjene, bli til eit oppsiktsvekkjande økumenisk gjennombrutt med positiv signalverknad. I konsultasjonen gjorde ein framlegg om at kyrkjene skulle bruke tida fram til år 2001 til vidare studiar og refleksjonar med det målet å kunne einast om eit felles tidspunkt for påskefeiring. År 2001, der begge tidsrekningane fell saman, kan så brukast til å markere semja som er oppnådd. Felles påskefeiring i år 2001 vil kunne hjelpe til å markere det kristne håp og vitnesbyrd for verda, også inn i eit nytt millenium.

År 2001 skal Kyrkjevevdrådet arrangere ein konsultasjon der resultata av kyrkjene sine studiar kan bli offentleggjorde. Eit felles vitnesbyrd om einskapen vil også vere eit vitnesbyrd om Kristi død og oppstode og sigeren hans over synd, liding og død. Tida fram til då kan brukast av kyrkjene til å utgreie dei meir praktiske konsekvensane av ei slik avgjerd, også i forhold til samfunnet.

Den anglikanske kyrkja har behandla saka på Lambethkonferansen i år og kome med ein positiv vurdering av Aleppodokumentets konklusjon. (Lambethresolution 4.8). Den rår til at enkeltkyrkjene støttar Kyrkjevevdrådet si utgreiing og sender saka vidare til drøfting i kyrkjedistrikta (province).

Saka har vore behandla i TN (TN 6/98), i MKR (MKR21/98) og i KR (KR 46/98). Alle desse instansane har gitt uttrykk for ei einstemmig positiv vurdering av den konklusjonen som blir foreslått i Alepporapporten og rår til at Kyrkjemøtet støtter vedtaket.

Komiteen sine merknader

Komiteen understrekar at det er viktig at Kyrkjemøtet gir ei positiv vurdering av forslaget som blir lagt fram. Komiteen legg spesielt vekt på den store økumeniske rekkevidda ein felles dato for påskefeiring vil ha.

Gjennom ei fastsetjing av ein felles dato for påskefeiring som blir foreslått i Aleppodokumentet blir mange omsyn som komiteen ser som spesielt viktige, tekne vare på:

- Komiteen understrekar verdien av at den nye reknemåten tar omsyn til den ortodokse tradisjonen si vektlegging av dei oldkyrkjelege vedtaka og «Niceaånden».
- Komiteen vil sei seg nøgd med at den reknemåten som er foreslått tar vare på både den ortodokse og den vestlege tradisjonen og på denne måten gjer vår einskap i trua på den oppstandne Kristus synleg.
- Komiteen har merka seg valet av den meridianen Jerusalem ligg på og ønskjer å understreke at ein ser på dette valet som eit godt val som er med på å fremme einskapen og til å gjere den historiske staden for Jesu død og oppstode synleg.

Komiteen har merka seg at det har vakse fram aukande spenningar i det økumeniske klimaet mellom kyrkjene frå den austlege og den vestlege tradisjonen. Også i denne samanhengen kan semja kring tidspunktet for påskefeiringa ha positiv signalverknad for det vidare økumeniske arbeidet for ein større einskap inn mot et nytt årtusen.

Komiteen er glad for at Den norske kyrkja, gjennom å støtte dette vedtaket, kan bidra til å bevisstgjere dei kristne kyrkjene i sitt arbeid for einskap.

Komiteen vil peike på at det som i vår samheng kan sjå ut som ei lita sak, har stor verdi i verdssamheng, og at semja kring tidspunktet for påskefeiringa vi vere et sterkt vitnesbyrd om vår felles tru på Jesu død og oppstode.

Framlegg til vedtak:

1. Kyrkjemøtet meiner at det er av stor økumenisk verdi å finne ei løysing på spørsmålet om felles tidfesting for påskefeiring innan kristenverda.
2. Kyrkjemøtet gir ei positiv vurdering av forslaget til måte å rekna ut tidfesting av påske på, slik det er foreslått i dokumentet "Towards a common date of Easter" frå mars 1997.
3. Kyrkjemøtet ber om at dei praktiske konsekvensane av ei eventuell omlegging av reknemåten - for kyrkja sitt liturgiske liv så vel som for det sekulære livet - blir utgreidd.
4. Kyrkjemøtet gir til kjenne ein vilje til å tilpasse Den norske kyrkja sin liturgiske kalender i samsvar med ein økumenisk konsensus om ein ny reknemåte etter år 2001.

PLENUMSBEHANDLING

Dirigent: Edvard Grimstad

Saksordførar: Gunnleik Serierstad

Desse hadde ordet: Gunnleik Seierstad.

KYRKJEMØTET SITT VEDTAK

1. Kyrkjemøtet meiner at det er av stor økumenisk verdi å finne ei løysing på spørsmålet om felles tidfesting for påskefeiring innan kristenverda.
2. Kyrkjemøtet gir ei positiv vurdering av forslaget til måte å rekna ut tidfesting av påske på, slik det er foreslått i dokumentet "Towards a common date of Easter" frå mars 1997.
3. Kyrkjemøtet ber om at dei praktiske konsekvensane av ei eventuell omlegging av reknemåten - for kyrkja sitt liturgiske liv så vel som for det sekulære livet - blir utgreidd.

4. Kyrkjemøtet gir til kjenne ein vilje til å tilpasse Den norske kyrkja sin liturgiske kalender i samsvar med ein økumenisk konsensus om ein ny reknemåte etter år 2001.

Vedtaket var samrøystes

